

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของชาวไทยภูเขาเผ่าลาหู่ บ้านห้วยมะฆาง ตำบลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมกลุ่มแกนนำหมู่บ้าน และการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 199 ครัวเรือน การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ลักษณะทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาเริ่มต้นซึ่งเป็นช่วงบุกเบิกพบว่าเป็นลักษณะเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน หรือเพื่อการยังชีพ โดยใช้ภูมิปัญญาแต่ดั้งเดิมในการใช้พื้นที่และทำเกษตรกรรม และลักษณะการทำเกษตรมุ่งเน้นการทำไร่เป็นหลัก โดยการบุกเบิกพื้นที่ใหม่ในพื้นที่ป่าธรรมชาติโดยเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดซึ่งมักจะเป็นพื้นที่สูงลาดชันใกล้หมู่บ้าน พืชที่ปลูกคือ ข้าวไร่ ซึ่งเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่สูงและให้ผลผลิตที่ค่อนข้างดี แต่ในปัจจุบัน ปัจจัยอำนาจเรื่องเงินและความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตเริ่มมีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะความต้องการเงินในการที่จะซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รถจักรยานยนต์ โทรศัพท์ และเครื่องจักรทางการเกษตร วิธีการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมที่เป็นเกษตรยังชีพเปลี่ยนแปลงเป็นเกษตรเชิงพาณิชย์มากขึ้น ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินและการปลูกพืชมีการเปลี่ยนแปลงตามแต่ละช่วงเวลาตามปัจจัยเกื้อหนุนจากภายนอกและภายในชุมชน ปัจจุบันพื้นที่ทางการเกษตรมีการเพาะปลูกพืชเพื่อการค้าหลากหลายชนิด แต่อย่างไรก็ตามครัวเรือนเกษตรกรยังมีการเพาะปลูกข้าวเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเช่นเดิม

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของชาวไทยภูเขาเผ่าลาหู่ ได้กำหนดระดับช่วงคะแนนความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดระดับช่วงคะแนนระหว่าง 4.18-5.00 ปัจจัยที่มีผลมากระดับช่วงคะแนนระหว่าง 3.34-4.17 ปัจจัยที่มีผลปานกลางระดับช่วงคะแนนระหว่าง 2.51-3.33 ปัจจัยที่มีผลน้อยระดับช่วงคะแนนระหว่าง 1.68-2.50 ปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุดระดับช่วงคะแนนระหว่าง 0.84-1.67 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลระดับช่วงคะแนนระหว่าง 0.00-0.83 ซึ่งผลการศึกษาความคิดเห็นโดยรวมของแต่ละปัจจัยเป็นดังนี้

ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมและเกษตรกร ปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในระดับที่มีความสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.09 3.81 3.67 3.43 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านรัฐและเอกชน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในระดับที่มีความสำคัญปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.97

ส่วนผลการศึกษาโดยรวมทั้ง 5 ปัจจัย จัดอยู่ในระดับที่มีความสำคัญมากต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน มีระดับคะแนนความสำคัญเฉลี่ยทั้ง 5 ปัจจัย เท่ากับ 3.65

The purpose of this research was to study the characteristics of land use for agriculture and people's opinions about the factors affecting the changes in land use for cultivation of Lahu tribal people in Huai Ma Zhang village, Tambon Wawee, Mae Suai District, Chiang Rai Province. In this study, data was collected through field surveys, in-depth interviews, group meetings with key members and interviews of 199 farm households. Computation and analysis of gathered data used descriptive statistics to determine the frequency, percentages, weight mean score and standard deviation values. Results of the study are as follow:

In the beginning, the economic characteristics of the Lahu people indicated a sufficiency or subsistence economy. People used traditional wisdom for land use and plant cultivation which was emphasized on rice production. New planting sites were opened in natural forest by selecting the most fertile area usually a sloping area near the village. Rice was mostly cultivated as it showed good growth and yield in the highlands. At present, however, controlling factors such as money and need for convenience in people's existence, have played much greater role. In particular, people expressed the need for money to enable them to buy things that would give them convenience, such as motorcycle, television and farm equipment.

Although farmers continued to cultivate crops using traditional system (subsistence farming), there was a marked shift towards commercial system. Consequently, land use characteristics and crop production also changed at every period based on several factors such as external and internal support of the community. At present, cultivation areas are planted with various kinds of cash crops although farming households continue to produce rice for their own consumption.

The study on the opinion about the factors that have affected the change of land use for agriculture by Lahu people, indicated six important scores of the factors: 4.18-5.00 for the highest effect, 3.34-4.17 for high effect, 2.51-3.33 for moderate effect, 1.68-2.50 for lower effect, 0.84-1.67 for lowest effect, and 0.00-0.83 for no effect. Results of the study on the opinions about the factors that affected land use changes are shown as follow:

Factors on the physical, economic, social and technological aspects were found to affect land use changes at very important levels as indicated by scores of 4.09, 3.81, 3.67, and 3.43, respectively. On the other hand, factors related to government and private sector, had affected land use changes at moderately important level with an average score of 2.97.

Over all results of the study based on the five factors indicated an important level on their effect on land use changes (average score of 3.65).